

KRONOSAURUS

120–100 miljoen jaar geleden

Pliosaurussen behoren tot meest woeste roofdieren aller tijden, met *Kronosaurus* als een van de gevaarlijkste. Anders dan zijn van een lange nek voorziene neef *Plesiosaurus* had *Kronosaurus* een korte nek, een enorme schedel en loeisterke tanden met de vorm en grootte van een banaan. *Kronosaurus* en de andere pliosaurussen stonden boven aan de voedselketen en waren toppredatoren die over de wereldzeeën heersten. In het skelet van een in Engeland gevonden pliosaurus bleken zelfs de overblijfselen te zitten van een door het dier naar binnen gewerkte gepantserde dinosaurus.

Ware grootte

Kronosaurus gebruikte zijn reusachtige tanden om zijn slachtoffers een verwoestend harde beet toe te brengen en daarna grote hompen vlees en bot los te scheuren.

IN HET KORT

Naam *Kronosaurus* betekent 'hagedis van Kronos' en verwijst naar de Griekse god Kronos.

Leefomgeving/Leefgebied Lange tijd leek het erop dat er twee *Kronosaurus*-soorten waren ontdekt. De eerste en beroemdste werd gevonden in de Australische deelstaat Queensland. In 1977 werden in Zuid-Amerika fossielen blootgelegd waarvan men lange tijd dacht dat ze eveneens van een *Kronosaurus* waren. Pas veel later bleek uit onderzoek dat dit niet klopte.

Voedsel Grote beenvissen, haaien, reuzenpijlintvissen en zee-reptielen zoals schildpadden en ichthyosausussen.

Reus tussen de reuzen

Overal ter wereld zijn Pliosaurus-skeletten gevonden, maar jammer genoeg zijn de meeste exemplaren niet compleet. Dat maakt het voor paleontologen lastig om te bepalen wie de grootste van allemaal was. Met zijn geschatte lengte van zo'n 10 meter stond *Kronosaurus* mogelijk boven aan de lijst, of op zijn minst vlak daaronder.

De schedel was minstens 2 meter 40 lang!

Fossielen van een *Eromangasaurus* genaamd langhals-plesiosaurus uit het gebied waar *Kronosaurus* leefde vertonen bijtsporen die door de tanden van *Kronosaurus* afkomstig lijken te zijn veroorzaakt.

Zeeën in de woestijn

De eerste *Kronosaurus*-fossielen, een kaak en tanden, werden in 1899 opgegraven in het kurkdroge binnenland van Australië. Uit latere vondsten bleek dat *Kronosaurus* in plaats van poten peddel-achtige vinnen had, waaruit wetenschappers concludeerden dat het gebied ten tijde van *Kronosaurus* een enorme binnenzee moet zijn geweest. In de jaren '30 van de vorige eeuw werd een *Kronosaurus*-fossiel gevonden in een rotsformatie die zo hard was, dat de verzamelaars dynamiet gebruikten uit hun omhulsel te bevrijden!

DOEDICURUS

Pleistoceen tot Holoceen, 2 miljoen–7000 jaar geleden

De geïsoleerde ligging van Zuid-Amerika gedurende het zoogdierentijdperk leidde tot de ontwikkeling in gang van enkele merkwaardige diergroepen. De misschien wel meest spectaculaire waren de glyptodonten – een soort reusachtige gordeldieren ter grootte van een auto. Van hen was *Doedicurus* de allergrootste. Hij had een stevig pantser en beschikte over een doeltreffend slagwapen. *Doedicurus* verscheen pas laat in de geschiedenis van dit werelddeel op het toneel, mogelijk als reactie op de komst van nieuwe, efficiëntere roofdieren via de pas later ontstane landbrug met Noord-Amerika.

Vreeswekkend wapen

Het wapen waarmee *Doedicurus* zich verdedigde was zijn eigenaardige staart, die met oersterke spieren aan zijn heupen vastzat. De spieren werden beschermd door elkaar overlappende gepantserde ringen. De staart bestond uit een stugge schacht met aan het uiteinde een massieve botverdikking. Hij kon er keihard mee uithalen naar aanvallers, waaronder de reusachtige niet-vliegende 'schrikvogels' die het gebied onveilig maakten, of zelfs sabeltandkatten die rond die tijd vanuit Noord-Amerika over de landbrug naar het zuiden waren getrokken. Waarschijnlijk gebruikte *Doedicurus* zijn knuppelstaart echter vooral om lastige soortgenoten een knal te verkopen.

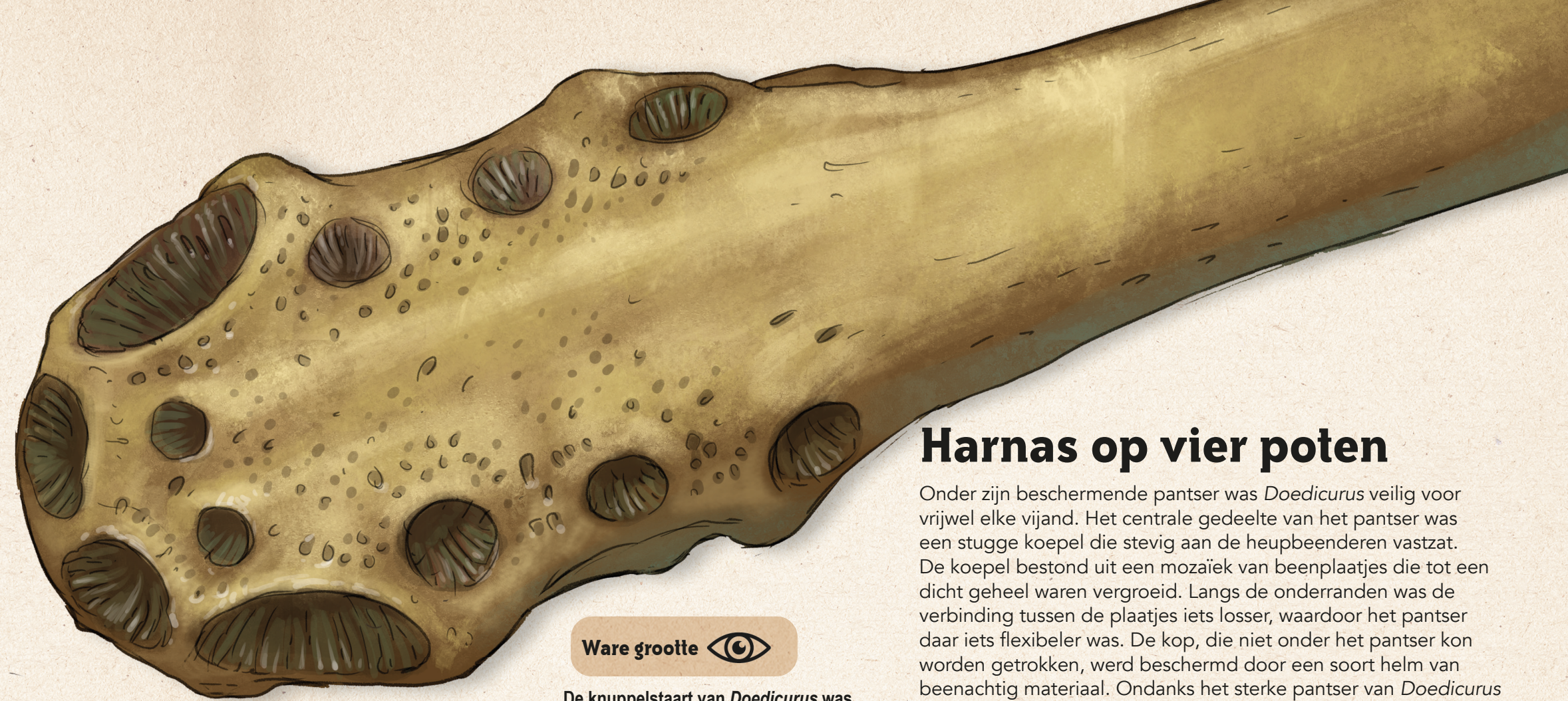

IN HET KORT

Naam *Doedicurus* betekent 'stamperstaart'.

Leefomgeving Net als de andere glyptodonten leefde *Doedicurus* op de koele open vlakten van de zuidelijke helft van Zuid-Amerika. Hij was de grootste glyptodont, en talrijker dan welke andere glyptodontensoort ook.

Voedsel *Doedicurus* was een echte grazer. Hij at gras en laagblijvende kruidachtige planten, maar aan zijn gebit en kaken valt af te lezen dat hij niet echt goed kon kauwen. Dat zou kunnen betekenen dat hij, net als reptielen, een trage stofwisseling had.

Ware grootte

De knuppelstaart van *Doedicurus* was bezaaid met holtes. Bij het nog levende dier zaten de staartstekels stevig verankerd in deze geribbelde uithollingen.

Harnas op vier poten

Onder zijn beschermende pantser was *Doedicurus* veilig voor vrijwel elke vijand. Het centrale gedeelte van het pantser was een stugge koepel die stevig aan de heupbeenderen vastzat. De koepel bestond uit een mozaïek van beenplaatjes die tot een dicht geheel waren vergroeid. Langs de onderranden was de verbinding tussen de plaatjes iets losser, waardoor het pantser daar iets flexibeler was. De kop, die niet onder het pantser kon worden getrokken, werd beschermd door een soort helm van beenachtig materiaal. Ondanks het sterke pantser van *Doedicurus* zijn er exemplaren gevonden met beschadigingen op hun flanken. Dit doet vermoeden dat soortgenoten elkaar te lijf gingen.

De brede bek laat zien dat hij geen kieskeurige eter was.

De sterke voortanden werden mogelijk gebruikt om eetbare knollen en wortels mee bloot te leggen.